

Kirkeforståelse og kirkepraksis i migrasjonens tid

Helt fra kirkens første dager, har den vært et fellesskap på tvers av etniske, språklige og kulturelle grenser. Allerede i Det nye testamente kan vi lese om dette og hvordan dette både var en styrke og en utfordring for fellesskapet. Samtidig fikk folk i Jerusalem på Pinsedag høre evangeliet på sitt eget språk. Alt kristent liv leves ut i en kultur, en tradisjon, et språk. Dette har kjennetegnet kirken opp gjennom historien og er også tydelig i alt misjonsarbeid. Evangeliet forkynnes på det lokale språk og tilegning av den lokale kultur er viktig for at nye mennesker kan forstå bibelens budskap.

I denne spenningen mellom det globale og det lokale, det flerkulturelle og det ”kjente og kjære” - leves alt kirkelig liv.

Den norske kirke har vokst fram i et homogent samfunn, sammenlignet med de fleste andre samfunn i verden. Vi lever i et land med en sterk nasjonalfølelse- og stolthet. Den norske kirke er en viktig tradisjonsbærer, kulturformidler og identitetsmerke for de fleste nordmenn. Når Den norske kirke ønsker å være en åpen folkekirke, kan det samtidig gi utilsiktede assosiasjoner til en etnisk norsk kirke. I Kirkemøte- dokumentet ”Den norske kirkes identitet og oppdrag” sies det at *”Som folkekirke er Den norske kirke ikke identisk med folkefellesskapet, men er et særegent fellesskap bygd på dåpen og troen.”* Dette må bety at den åpne folkekirken ønsker å være kirke for alle som bor her. Spørsmålet er om og i hvilken grad vi lever opp til dette i det daglige.

Innvandring til Norge

Norge har i løpet av de siste 30 år blitt et tydelig og synlig flerkulturelt samfunn. I de aller fleste lokalsamfunn bor det i dag mennesker som er født i en annen del av verden, men som nå har fått Norge som sitt nye hjemland. Det bor mennesker fra nær sagt alle verdens land her og innvanderbefolkningen (personer med to utenlandskfødte foreldre) utgjør nå ca 10% av befolkningen. Flere hundre tusen har fått norsk statsborgerskap i løpet av de siste tiår. I tillegg kommer alle de som har bodd her lenge, men som ikke har behov for eller ønske om statsborgerskap.

Både i samfunnsdebatten generelt og i Den norske kirke arbeid, er fokus ofte rettet mot muslimsk innvandring. Vi er aktive i dialog med muslimer, vi støtter deres rett til å bygge moskeer og leve ut sitt religiøse liv i et kristent land. (jfr Kirkemøtesak i 2006 om Religionsmøtet)

Det har vært mindre fokus på kristne innvandrere og vårt forhold til dem, eller vår evne til å etablere et nytt og større ”vi” der nye nordmenn er en naturlig og integrert del av Den norske kirkes arbeid både lokalt og nasjonalt. Vi regner med at ca 40% av migrantene som kommer til Norge, har en kristen bakgrunn. De kommer hit fra alle verdens hjørner, som arbeidsinnvandrere, familiegjenforening eller asylsøkere.

Ny kontekst

I løpet av 30 år har migrasjon endret den norske kirkelige konteksten og forståelse av konteksten er viktig for vår kirkeforståelse og kirkepraksis.

Det viser seg at de protestantiske majoritetskirkene i Europa er de som har vanskeligst med å tilpasse seg en ny kirkelig kontekst. Minoritetskirker har vært mer på banen og lagt til rette både praktisk, teologisk og juridisk. Vi ser det samme i Norge.

De færreste migranter har en luthersk bakgrunn. Noen ganger blir det en god unnskyldning for å vise mennesker videre til Pinsemenigheten eller nærmeste katolske kirke. Vi skal være økumenisk etterrettelige, men mennesker som oppsøker våre fellesskap, opplever seg neppe særlig velkommen dersom den eneste hjelp de får, er å finne veien til neste menighet. Derimot ligger det til rette for mye ny og utfordrende lokal økumenikk i møtet med nye nordmenn og deres behov for lokale trosfellesskap.

I forhold til ”den fremmede”, tyr vi først til diakoniens språk. I en første fase i Norge, og særlig for de som er uten innvilget opphold, har migranter stort behov for noen som ser dem og viser omsorg for dem.

Når opphold er innvilget, eller den aller første etablerertiden er over, begynner en ny fase i migranternes liv. Mange menigheter har opplevd at migranter har ”vært innom” og forsvunnet igjen. Noen få menigheter har lagt ned mye arbeid for å integrere migranter i kirkelivet og de ser hvor lang tid og hvor mye arbeid som ligger i å få til en reell integrering der begge parter bidrar med sitt inn i fellesskapet.

Migranternes behov

Å flytte til et ukjent land med nytt språk, kultur, klima og tradisjoner er en utfordring for alle uansett grunnen til migrasjon.

Når alt er nytt og mye krefter brukes til å lære seg alt dette nye gjennom språkopplæring, arbeid og skole, kan religion være et viktig samlingsmerke og identitetsmarkør.

Noen få kommer til våre menigheter og har tilsynelatende ikke annet ønske enn å bli assimilert inn i våre kirkelige tradisjoner. De er ikke mange. Men når vi snakker om å integrere nye nordmenn i menighetene, er det ofte dette vi snakker om: *”De er hjertelig velkomne til å bli som oss”*.

De fleste har et behov for å ta vare på den religiøse tradisjon de bærer med seg hjemmefra. Det innebærer språk, gudstjenesteformer og kulturelle ytringer. Å komme sammen med ”sine egne” i trygge rammer der alle kjenner kodene, der folk bryr seg om hverandre og skaper et sosialt fellesskap, der det er folk å spørre om alt det som er vanskelig i det norske systemet – det kan være viktig for første-generasjons migranter. Det er med på å gi en sosial kapital til nye nordmenn som er viktig for å kunne trives og tilpasse seg et nytt samfunn.

Ved første øyekast kan dette se ut som ren segregering som bryter med en kirkeforståelse der vi alle er ett. Men dette handler mer om å se og anerkjenne behov og sørge for at vi som majoritetskirke stiller opp som gode samtale og samarbeidspartnere. I Oslo finnes det mellom 30-50 migrantmenigheter/grupper i dag. Også på mindre steder ser vi samme tendens.

Norsk sjømannskirke og samisk kirkeliv

Vi har mye erfaring med kontekstualisering og med ”migrantmisjon” i Norge.

Norsk kirke i utlandet er etablert for å være ”et hjem borte fra hjemmet” der mennesker som er plassert i en fremmed kultur, skal kunne komme og kjenne seg hjemme med kjente tradisjoner, kultur og gudstjenesteliv. De siste tiårs arbeid med Samisk kirkeliv har også lært oss viktigheten av å leve ut sitt trosliv i pakt med egen kultur, tradisjon og språk.

Organisasjonssamfunnet

Vi lever i et organisasjonssamfunn og som kirke kan det også være lettere med organisert samarbeid enn å integrere nye nordmenn individuelt i menighetslivet.

Erfaringer fra Danmark viser at etablerte migrantgrupper sier de har mer kontakt med danske kristne enn før de organiserte seg. Når migrantene opptrer som gruppe, er det lettere å etablere et likeverdig samarbeid. Og det er det de spør etter.

Det finnes ikke en enkelt oppskrift på forholdet mellom Den norske kirke og kristne migranter i våre lokalsamfunn. Hovedsaken er at vi ser den nye konteksten og lever opp til våre egne mål om å være kirke for alle. Noen vil da være medlemmer hos oss og vi må legge til rette for det. Andre vil ønske et mer eller mindre aktivt samarbeid med oss og noen kommer fra en tradisjon som ikke gjør utstrakt kontakt naturlig.

Kulturkløften

Integrering i europeiske kirker vanskeliggjøres av kulturkløften som også innebærer ulik kristendomsforståelse. Vi er preget av sekularisering, individualisme, likestilling, seksuell frihet og svekkede familieinstitusjoner. Vi har tilpasset våre liv og vår teologi til disse verdiene.

Mennesker fra andre kontinenter motstår sekularisering og er ofte preget av sterke religiøse systemer og tradisjonelle verdier. Da er det lett å kjenne seg truet av våre moderne ”oppløsnings”-verdier og våre rasjonelle og temmelig ”tørre” gudstjenesteformer gir heller ikke det trosmessige påfyll som mange migranter har behov for.

Det er nødvendig å forstå denne kulturkløften for å kunne arbeide seriøst med integrering. Og det er nødvendig å anerkjenne migranter som likeverdige samarbeidspartnere – ikke bare som gjester som velvilligst kan få delta på våre premisser eller som eksotiske innslag i gudstjenestene en gang iblant. Først når begge parter er villige til å gi og motta, vil vi kunne få en integrering som kan fungere på sikt.

Andre generasjon

Første generasjons behov for å holde fast ved egne religiøse tradisjoner, gjelder ikke nødvendigvis for andre og senere generasjoner. De vokser opp her, går på norsk skole og får etter hvert norsk som sitt førstespråk. Foreldrenes kristendomsformer og utøvelse kan virke lite tiltrekkende og fremmed i forhold til den hverdagen de lever i. Dersom de ikke får hjelp til å formidle ”kristendom på norsk”, vil de kunne bli like sekulariserte som sine jevnaldrende venner. De fleste foreldre ser dette som et stort tap de gjerne vil ha hjelp til å unngå. Derfor er hensynet til andre generasjon en viktig grunn til å holde god kontakt med migrantgrupper og menigheter. Vårt barne og ungdomsarbeid og vår trosopplæring må samarbeide med migrantgrupper slik at deres barn også kan få del i en kristen trosformidling.

Folkekirke og etnisk mangfold

Vi er heldige i Norge. Som kirke har vi ennå ikke rukket å gjøre altfor mange feil i vårt forhold til migranter. Vi kan lære av andre kirker og gjøre gode valg og prioriteringer nå og få til et godt samarbeid med migranter og migrantgrupper/menigheter og en god integrering på sikt.

Vår forståelse av folkekirke må utvides til å bli alle folks kirke – uavhengig av etnisk, nasjonal eller språklig bakgrunn. Det krever arbeid med teologi og holdninger til å utvide det lokale kirkefellesskapet slik at det gjenspeiler alle kristne som faktisk bor der. Det krever arbeid med kirkerett for å inkludere grupper som ønsker en tilhørighet i vår kirke. Og det vil kreve både tålmodighet og ydmykhet i forhold til mennesker med andre kristne tradisjoner og verdier enn våre.